

Ніхто не забутий, ніщо не забуто

У Сарнах діяв Комітет допомоги голодуючим

Чорною сторінкою вписано в історію нашої держави 1932-1933 роки – час, коли тисячі українських родин гинули страшною голодною смертю, запланованою й здійсненою радянським тоталітарним режимом. І хоч Рівненщину оминула ця трагічна доля, земляки не залишилися байдужими до людського горя. Про це свідчать документи, що зберігаються в Державному архіві Рівненської області. В одному з них йдеться про те, що у 1933 році на загальному зібранні жителів м. Сарни запропонували допомогти жертвам голоду й обрали членів Комітету допомоги голодуючим в Україні. Варто зазначити, що і польська, і українська місцева преса рясніли статтями про голод в Україні, штучно створений радянською владою для упокорення українського селянства.

З метою збору коштів Комітет склав текст листа, якого надсилали людям, не байдужим до української національної ідеї:

«До Шановної Пані
Сарненський Повітовий Комітет Допомоги Голодуючим на Україні, віруючи в Вашу неодмінну добросердність, дає собі дозвіл звернутися до Вас з дуже великим проханням не відмовити допомогти Комітету в урятуванні нещасних, що гинуть у страшних муках, Вашу працю та пожертвами в справі влаштування на користь голодуючим на Україні кабаре-танецьного вечору та буфету при ньому. Комітет є переконаним, що Ваше серце не залишиться байдужим до того нечуваного страхиття, що панує на Україні, де від голоду вимирають цілі села, а тому тішить себе надією, що Ви не відмовитесь в допомозі святому ділові й завітаєте на зібрання, котре відбудеться ... дня падолиста 1933 року в помешканню Сарненської бібліотеки-читальні Т-ва «Просвіта», вулиця Ліпова, 6.

З глибокою і щирою пошаною до Вас Комітет: Інж. А. Гурандо, голова, Т. Молодованенко, П. Шаламай, заступники голови, Інж. І. Доброніченко, скарбник, І. Савчук, секретар та члени комітету п-ні А. Хижняк, п-ні Г. Молодованенко, п. Ю. Добровольській, п. М. Бережняк, п. М. Балабушка-Малецькій, п. Б. Александрович, п. П. Грабовецькій» (мова оригіналу).

Однак усі намагання активістів Комітету допомоги голодуючим були марними, оскільки СРСР заперечував факт існування голоду і жодної допомоги ззовні не прийняв. Зібрані гроші та продукти харчування розділили між місцевими в'язницями й сиротинцями.

Зуважу, що основу Комітету становили члени «Просвітянської хати», що діяла в м. Сарни під керівництвом голови І. Доброніченка. Ведучи свою просвітницьку діяльність серед українців, її члени організували хори: чоловічий – під диригуванням п. Дашкевича, і церковний, яким керував регент Костинський. Вони брали участь в акціях з ушанування пам'яті героїв битв під Базаром і Крутами, співали під час недільних і святкових богослужінь. На зібраннях просвітяни читали українську пресу, художню літературу, яка зберігалася в бібліотеці «Просвітянської хати», тут проводили літературні вечори, присвячені творчості українських письменників. На зустріч із членами товариства приїздили посли до Сейму II Речі Посполитої Мартин Волков, Владислав Велгорський. Також діяла театральна секція під керівництвом Тетяни Волкової, вистави якої були популярними не лише в Сарнах, а й у довколишніх селах. Так, на прем'єру вистави «Батраки» 13 квітня 1937 р. прийшли 150 глядачів. Ставили такі п'єси, як «Живі покійники», «Нещасне кохання», водевіль «Кохання з перешкодами». За виставу «Тріумф медицини», прем'єра якої відбулася 5 вересня 1937 р., актори-аматори виручили 87 злотих.

Така активна діяльність українського товариства м. Сарни не лишилася непоміченою радянською владою, яка прийшла на територію Рівненщини 17 вересня 1939 р. Турбота про голодуючих людей не минула даремно

Така активна діяльність українського товариства м. Сарни не лишилася непоміченою радянською владою, яка прийшла на територію Рівненщини 17 вересня 1939 р. Турбота про голодуючих людей не минула даремно одному з активістів «Просвітянської хати» - Прохору Гаврилову-Шаламаю. 27 травня 1940 р. його арештували за «активну участь у складанні контрреволюційної листівки, зміст якої був спрямований проти СРСР у наклепницькій формі» (вищезгаданий лист). Однак пробувши у в'язниці м. Рівне два місяці, чоловіку вдалося вийти на волю.

Тетяна САМСОНЮК,
провідний спеціаліст відділу
використання інформації
і документів Рівненського обласного
державного архіву.